

Hlavačkovec Glenův (*Perccottus glenii*)

Česká synonyma: hlavačkovec amurský

Latinská synonyma: *Eleotris dybowskii*, *Eleotris pleskei*, *Perccottus glehni*

Anglické jméno: Chinese sleeper, Amur sleeper

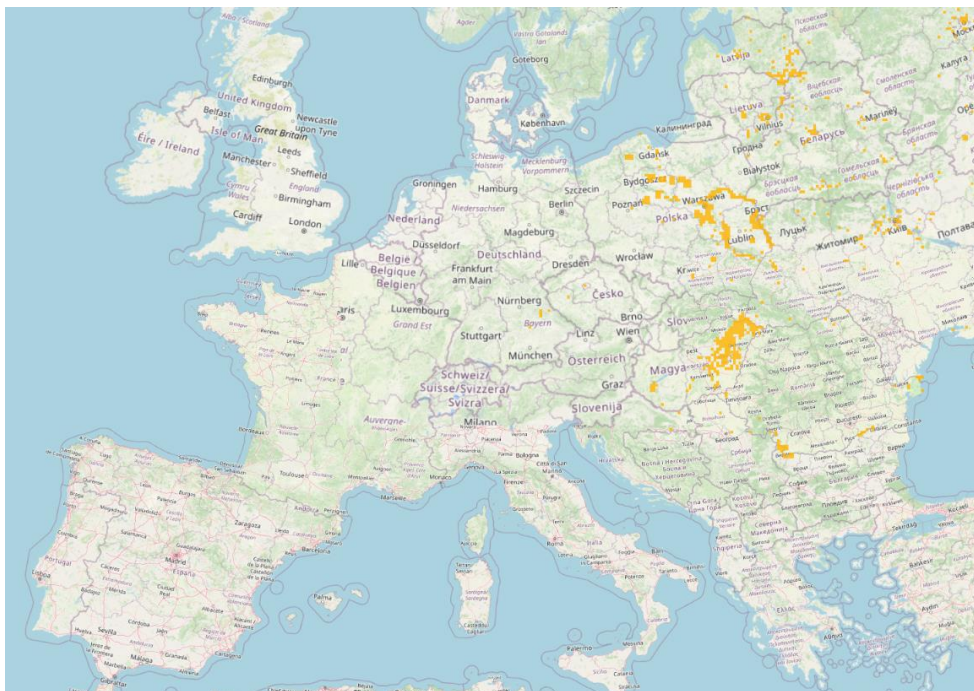
Čeleď: *Odontobutidae*

Obr. 1 Hlavačkovec Glenův. Foto: Tomáš Görner

Původ: Povodí Amuru - SV Čína, ruský Dálný Východ a severní část Korejského poloostrova.

Sekundární rozšíření: Prvně byl dovezen do evropské části Ruska (okolí Petrohradu) v roce 1912. Po 4 letech chovu v akváriích byl vypuštěn do několika zahradních jezírek, odkud se rozšířil do okolních vod. Druhá introdukce směřovala do Moskvy díky tamním účastníkům expedice k řece Amur. Opět po několika letech chovu v akváriích byla vypuštěna ven a rozšířila se do okolí. Tato moskevská populace byla zřejmě zdrojem rozšíření po evropské části Ruska a dále na západ. Další introdukce byly již neúmyslné jako nežádoucí druh v dovezených populacích rostlinožravých ryb. Chronologické šíření ve volných vodách Evropy bylo následující: Evropská část Ruska (1922), Bělorusko (70. léta), Ukrajina (80. léta), Litva (1985), Polsko (1993), Lotyšsko (1996), Maďarsko (1997), Slovensko (1998), Rumunkso (2001), Srbsko (2003), Bulharsko (2005), Estonsko (2005), Moldavsko (2005), Chorvatsko (2008) a Německo (2013).

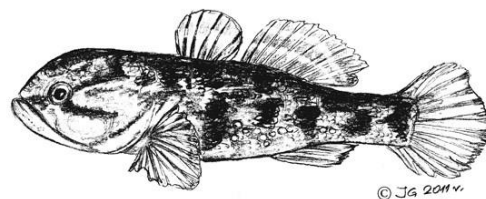
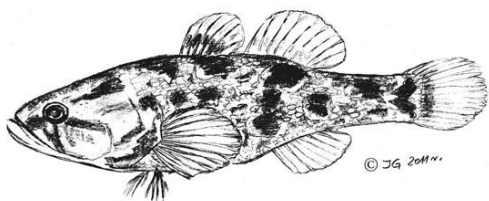
Obr. 2 Hlavačkovec Glenův v Evropě (<https://easin.jrc.ec.europa.eu/spexplorer/map/>)

Rozšíření v ČR: První nález z ledna 2023 při výlovu rybníka na Rokycansku. V následném monitoringu nalezen ještě v druhém nedalekém rybníce.

Cesty zavlečení: První introdukce úmyslné – jako exotický druh. Dále neúmyslně s dováženou rybí osádkou. Z míst sekundárního výskytu spontánní šíření do okolí (na řece Visle prokázána rychlost šíření cca 90 km/rok).

Popis: Délka těla 20 – 25 cm. Tělo poměrně robustní, výška v místě břišních ploutví dosahuje cca 30% délky těla. Velká ústa, konec čelistí se nachází pod zadní polovinou oka. Má dvě hřbetní ploutve – první má 6 – 8 paprsků, druhá 1 – 2 a dalších 9 – 11 větvených. Konec prsní ploutve je umístěn pod začátkem druhé hřbetní ploutve. Břišní ploutve jsou relativně malé, zhruba poloviční délky než řitní. Ocasní ploutev zakulacená. Zbarvení závisí na prostředí, ve kterém žije, většinou je spíše tmavé, od olivově zelené po hnědošedou s tmavými skvrnkami na hřbetě a bocích. Mimo to se na těle objevují i drobné žluté až modrozelené skvrnky, nejvíce na břiše, které je kropenaté. Někdy jsou zřetelné dva tmavší pruhy – jeden od oka k začátku čelistí, druhý od oka k operkulu (skřelovému víčku). Rozdíly mezi pohlavími mimo tření jsou nevýrazné – samci mají o něco vyšší hřbetní ploutve posazené blíže k sobě. V období rozmnožování jsou samci výrazně tmavší, téměř černí, se žlutými skvrnkami na těle.

Osídluje zejména pomalu tekoucí a stojaté vody, v litorálním pásmu s dostatkem vegetace a bahnitým dnem. Živí se dravě – jako potrava mu složí drobné vodní organismy z řad bezobratlých i obratlovců, včetně pulců žab či malých ryb. Není náročný na množství kyslíku ve vodě. Často se vyskytuje ve společenství s karasy či piskořem pruhovaným. Dožívá se 7 -10 let, ve volné přírodě však zřídka bývají nalezeni jedinci starší čtyř let. Pohlavně dospívá ve dvou letech. Ke tření v evropských podmínkách od dubna do srpna, teplota vody by měla mít alespoň 15°C.

Obr. 3 samice. Kresba: Joanna Grabowska Obr. 4 samec. Kresba: Joanna Grabowska

Obr. 5 Dvě hřbetní ploutve hlavačkovce. Foto: Tomáš Görner

Obr. 6 Velká ústa, konec čelistí za okem. Foto: B.B. Муронова

Možnosti záměny: Při určování si všimáme břišních ploutví (u hlaváčů čeledi *Gobiidae* jsou srostlé do přísavky, u hlavačkovce jsou tyto ploutve nesrostlé), na hřbetě jsou dvě oddělné hřbetní ploutve, druhá je o něco větší než první, vpředu první nenacházíme žádné tvrdé trny. U hlavačkovce chybí postranní čára s perforovanými šupinami.

Riziko: Díky predaci možný úbytek určitých skupin vodních organismů v lokalitě. Potravní kompetice pro podobně se živící druhy. Hostitel a přenašeč řady parazitů – dosud jich bylo u něj potvrzeno na 40 druhů.

Likvidace: Odstranění je možné pouze z uzavřených lokalit (rybníky, mrtvá ramena řek). Je nejodolnější z běžně se vyskytujících rybích druhů vůči chloridu vápenatému (nutná koncentrace alespoň 0,3g/l po dobu 6 hodin) a hydroxidu amonnému. Z přirozených nepřátel se jím živí dravé ryby evropských vod. Zejména štiky a okouni mohou populace hlavačkovců významněji regulovat.

Zdroje:

Koščo J., Lusk S., Halačka K., Lusková V. 2003. The expansion and occurrence of the Amur sleeper (*Perccottus glenii*) in eastern Slovakia. Folia Zoologica 52 (3): 329 – 336.

Nehring S., Steinhof J. 2015. First records of the invasive Amur sleeper, *Perccottus glenii* in German freshwaters: a need for realization of effective management measures to stop the invasion. BiolInvasions Records 4 (3): 223 – 232.

Šmejkal M., Dočkal O., Thomas K., Kalous L. 2024. First record of highly invasive Chinese sleeper *Perccottus glenii* Dybowski, 1877 (Perciformes: Odontobutidae) in the Elbe River Basin, Czechia. Aquat Ecol 58: 125–130.

<http://www.cabi.org/isc/datasheet/110577> - i obr. 3,4

Obr. 6: В.В. Миронова: *Perccottus glenii* (Chinese sleeper) [24.8.2016] Dostupné na:

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:%D0%A0%D0%BE%D1%82%D0%B0%D0%BD.jpg>

Citace: Görner T. 2025. Hlavačkovec Glenův (*Perccottus glenii*), informační karta, AOPK ČR. Dostupné na: <https://invaznidruhy.aopk.gov.cz/invazni-druhy-z-unijniho-seznamu>